

Egyháztörténelmi adatok.

CLIX.

Tanuvallatás arról, hogy Atyhán, Pálfalván és Korondon a megnevezett személyek milyen vallásuak ?

Korond, 1625. július 24.

Szolgálatunkat írjuk kgdnek, mint minekünk becsületes urunknak s vice királybiránknak. Az úr Istentől minden jó szerenését és boldog hosszú életet kívánunk kgdnek uram megadatni. Hozá minekünk *Korond* megyéjében lakó *Killyéni Márton*, ki most korondi praedikátor, az kgd czéduláját, melyben kgd parancsol minekünk, hogy valakiket mi előnkbe hina ez feljül megirt Márton pap, azokat mi megvallatnók. Azért mi engedvén az kgd parancsolatjának, elmenénk oda az helyre, úgy mint az korondi *Ravasz* György házához, in anno 1625. die 24. Julii; azért mi azoknak vallásokat bevettük, mely valóknak vallások ezképpen következnek.

*Atyha.*¹

Fülöp György, atyhai sóvágó, annorum 75, juratus, et examinatus, fatetur hoc modo: Én tőlem azt kérdezték ott, hogy melyik hiten vagyok s melyik vallást tartom, az *Dávid Ferencz* vallásán vagyok-e, az vagy pápista valláson. Én arra azt felelém, hogy én az pápás vallást tartom.

Fodor János, nemes ember, atyhai. A. 50; jur. et ex. fat. h. m.² sicut primus testis.

Kerestély János, atyhai, nemes ember; 40; jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis.

Török Pál, nemes ember; A. 30; jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis.

Barabás Ferencz, atyhai, sóvágó; A. 52; jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis.

Nagy György, szabad székely; A. 32; jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis.

¹ Az eredetiben ennek a falúnak neve a leíró tévedéséből kimaradott.

² Rövidség kedvéért ezeket a szokott kifejezéseket ezután így fogom adni.

Kovács Dániel, atyhai, nemes ember; A. 36. jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis.

Miklós György, atyhai, sóvágó; A. 40; jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis.

Máthé Bálint, sóvágó, atyhai; A. 60; jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis.

Fülöp Bálint, sóvágó, atyhai; A. 50; jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis.

Boldizsár András, szabad székely; A. 25; jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis.

Küs András, szabad székely, atyhai; A. 32; jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis.

Török Lőrincz, szabad székely, atyhai; A. 40; jur. et ex. fat. h. m.; sicut primus testis.

Sebe Máté, szabad székely, atyhai; A. 32; jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis.

Küs Ferencz, nemes ember, atyhai; A. 32; jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis.

Küs András, nemes ember, atyhai; A. 25; jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis.

Barabás Máté, szabad székely, atyhai; A. 39; jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis.

László Bálint, szabad székely, atyhai; A. 32; jur. et ex. fat. h. m.; sicut primus testis.

Küs György, nemes ember; A. 28; jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis.

Dosa Birtalan, nemes ember, atyhai; A. 35; jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis.

Szabédos Balázs, nemes ember, atyhai; A. 40; jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis.

Lázár Bálint, nemes ember, atyhai; A. 60; jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis.

Fülöp Pál, nemes ember, atyhai; A. 49; jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis.

Máthé István, sóvágó, atyhai; A. 45; jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis.

Kovács Imre, nemes ember, atyhai; A. 50; jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis.

Fodor Miklós, nemes ember, atyhai; A. 50; jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis.

Fodor Gergely, sóvágó, atyhai; A. 52; jur. et ex. fat. h. m.: Én az Dávid Ferencz vallásán vagyok.¹

Gáspár Péter, szabad székely, atyhai; A. 28; jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis.

¹ Sicut primus testis, kitörülve.

Tót György, szabad székely, atyhai; A. 25; jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis.

Tót János, szabad székely, atyhai; A. 26; jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis.

Pálfalvi Mihály, atyhai; A. 50; jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis. etc. etc.

Pálfalva.

Demeter Jakab, pálfalvi; A. 50; jur. et ex. fat. h. m. Én azt feleltem ott, s itt is azt felelem, hogy én az korondi praedikatornak megattam az bért, s ezután is megadom, de én az ő praedikatióján háromszornál többször nem voltam, mert én az én házam népét szabaddé (*így!*) hattam vele, hogy ők ha elmennek, sőt el is mentek, de én az pápai hütöt tartom s tartanám örömetesen.

Küs Imre, nemes ember, pálfalvi; A. 35; jur. et ex. fat. h. m. Az ősim s atyám az pápai hiten volt s én magam is azon nyugottam meg.

Szabó Mátyásné Sára nemes asszony, pálfalvi; A. 75. jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis.

István Ferencz, nemes ember; A. 52; jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis.

Ilyés Bálint, nemes ember, pálfalvi; A. 60; jur. et ex. fat. h. m. Én az Dávid Ferencz vagyok, s abban is leszek, mig élek.

Orbán Péter, nemes ember; A. 50; jur. et ex. fat. h. m., sicut Valentinus Ilyés.

Nagy Ambrus, veres drabant; A. 40; jur. et ex. fat. h. m., sicut Valentinus Ilyés.

Bartalyus János, nemes ember; A. 52; jur. et ex. fat. h. m. Én azt feleltem, hogy én az Dávid Ferencz vallásán vagyok s azon nyugott meg lelkem is.

Györfi István, nemes ember, pálfalvi; A. 32; jur. et ex. fat. h. m., sicut primus testis.

Mátyás Demeter, veres drabant, pálfalvi; A. 40; jur. et ex. fat. h. m. Én az mi nézi, háromságos vagyok, de én ennek az papnak örömet adok bért.

Nagy János, veres drabant, pálfalvi; A. 32; jur. et ex. fat. h. m. Én egyebet nem mondtam ott is, hanem én az egy Istent az ő áldott szent fiával egyenlőnek vallom.

Lukács János nemes ember; A. 40; jur. et ex. fat. h. m., aként felele az mint Nagy János.

Bartalyus Imre, nemes ember, pálfalvi; A. 32; jur. et ex. fat. h. m. Én az atyát az ő szent fiával együtt hiszem.

Györgyfi Pál, nemes ember, pálfalvi; A. 32; jur. et ex. fat. h. m. Én azt feltem (*így!*) ott is, itt is azt felelem, hogy én az szent háromságot vallom, én pedig emberi találmánt nem hiszek.

Pálfalyi István, nemes ember, pálfalvi; A. 32; jur. et ex. fat. h. m. Én az Dávid Ferencz vallásán vagyok, nem az pápista valláson, mert én eddig is az unitaria religion voltam s ennek utánna is azon leszek, az mig az ur ő szent felsége, az ő szent lelkének általa igazgat s vezérel, ennek utánna is abban ügykezem azt az igaz vallást tartani.

Szőcs Balázs, nemes ember, pálfalvi; A. 25; jur. et ex. fat. h. m., én ezen az valláson vagyok, az min ez az pap, mikor Isten más értelmet ad, tehát hiszen meglátjuk, mit ad Isten.

Küs András, lófő ember, pálfalvi; A 32; jur. et. ex. fat. h. m. Ott is így feleltem, itt is azt felelem, hogy az ősom s atyám micsoda vallásban volt, én azt mondtam, hogy gyermek koromban jut eszembe, hogy pápás vallást tartnak vala, de az után az féle vallási praedikátort hozának, tehát én az Dávid Ferencz vallásán voltam, de ennek utánna nem tudom mire vezérli Isten dolgomat.

Beke Péter, Pálfalvi István házában lakó; A. 32; jur. et ex. fat. h. m., én ott is ezt feleltem, s itt is ezt felelem, hogy most is ennek az Dávid Ferencz vallásán való papnak attam meg az bért, s ennek utánna is valaménemő tanítót tart az megye, ennekem az megyéhez kell hallgatnom, én azért papot nem hozok soha, hanem ha az megye hoz: annak adok bért. etc. etc.

Korond.

Sükei Ferencz, nemes ember, korondi; A. 60; jur. et ex. fat. h. m., pápás mind fiaival együtt. (A sorok közé beszurva más tintával): és ennél többet, hogy láttam lóganét az ezintereben. (Szintén beszúrva): Hallattam, hogy inquirált az hit dolgából Fábíán Tamás és társat keresett.

Benedek Péter, nemes ember; A. 32; jur. et ex. fat. h. m. Uny R.

Gáspár Bálint, szabad székely; A. 75; jur. et ex. fat. h. m. Uny Religio.

Balázs György, szabad (így!); A. 75; jur. et ex. fat. h. m. Uny R.¹

Péterfi Ferencz, szabad székely; A. 28; jur. et ex. fat. h. m. Uny R.

Kovács Miklósné, Orsolya asszony; A. 32; jur. et ex. fat. h. m., én religiot nem vallottam ott az első feleletben, sem penig itt nem vallottam.

Péter papné, Katalin asszony; A. 50; jur. et ex. fat. h. m. Uny R.

Péterfi Gergely, szabad székely! A. 28; jur. et ex. fat. h. m. Uny R.

¹ Pápás áthúzva.

Huszár János, Kovács János jobbágya; A. 40; jur. et ex. fat. h. m.¹ (A sorok közé beszurva): Az hit dolgánál inquiralt kérdésekre, hogy micsoda hiten vagyon.

Ambrus Márton, nemes ember, korondi; A. 32; jur. et ex. fat. h. m. Uny R.

Ambrus Mártonné, Zsófi asszony; A. 26; jur. et ex. fat. h. m. Uny R.

Péterfi Gergelyné, Margit asszony; A. 28; jur. et ex. fat. h. m. Uny R.

Szász Antal, szabad székely; A. 62; jur. et ex. fat. h. m., én az atya Istent szent fiával²

Benedek Pál, szabad székely; A. 32; jur. et ex. fat. h. m. Uny R.

Szász István, szabad székely; A. 32; jur. et ex. fat. h. m., pópás.

Kovács Miklós, szabad székely; A. 60; jur. et ex. fat. h. m., pópás.

Dienes Imre, szabad székely; A. 40; jur. et ex. fat. h. m. Uny R.

Ravasz János, lófő ember; A. 40; jur. et ex. fat. h. m., pópás.

Pap István, korondi; A. 40; jur. et ex. fat. h. m. Uny R.

Nagy Kovács János, sóvágó; A. 45; jur. et ex. fat. h. m. Uny R.

Pál Márton, szabad székely; A. 35; jur. et ex. fat. h. m. Uny R.

Gáspár Bálintné, Katalin asszony; A. 35; jur. et ex. fat. h. m. Az mely valláson az uram vagyon, én is azon vagyok.

Szász János, Ravasz János házában lakó; A. 35; jur. et ex. fat. h. m. Uny R.

Birtalan János, só aknához tartozandó; A. 32; jur. et ex. fat. h. m. Uny R.

Kovács Mihály, sóvágó, korondi; A. 25; jur. et ex. fat. h. m. Uny R.

Eössi János, szabad székely; A. 45; jur. et ex. fat. h. m. Uny R.

Fábián János, nemes ember; A. 40; jur. et ex. fat. h. m. Uny R.

Nagy Tamás, szabad székely; A. 80; jur. et ex. fat. h. m. Uny R.

Nagy Máté, nemes ember; A. 40; jur. et ex. fat. h. m. Uny R.

Kovács György, szabad székely; A. 25; jur. et ex. fat. h. m., pópás.

¹ Pópás törölve.

² A további fejelete hiányzik.

Kovács István, szabad székely: A. 32; jur. et ex. fat. h. m., pópás.

Telekfalvi Jakab, szabad székely; A. 25; jur. et ex. fat. h. m., pópás.

Fodor Bálint, nemes ember; A. 25; jur. et ex. fat. h. m. Uny R.

Ravasz Mihály, szabad székely; A. 32; jur. et ex. fat. h. m. Uny R.

Tiborez András, szabad székely; A. 25; jur. et ex. fat. h. m. Vallom én az Krisztust üdvözítőnek lenni, Istenségét is vallom, az szentírás szerint.

Balázs Péter, szabad székely; A. 25; jur. et ex. fat. h. m. Én ennek az mi praedikatorunknak vallásán vagyok.

Menyhárt Gergely, szabad székely; A. 26; jur. et ex. fat. h. m. Uny R.

Balázs János, szabad székely; A. 60; jur. et ex. fat. h. m., pópás.

Ézek uram, a mely bizonságokat mi előnkben hittanak volt, azoknak vallásokat bévettük,¹ az mi igaz hütünk szerint.

Idem qui supra notato.

Ambrus János,

Nagy Monos Gergely.

Kádár János,
nobiles.

Kgnek alázatos szolgái szolgálnak
kgnek, mint mincünk vice király-
biránknak.

(P. H.)

(P. H.)

(P. H.)

A háttapon: 1. Fodor Miklós, atyhai primipilus, jur. ex. fat. h. m., hogy az hit dolgából felelte (*így!*) őket Fábrián Tamás.

2. Kerestély János,

3. Fodor János,

4. Török Balázs, atyhaiak similiter.

Külezim: Egregio Domino Francisco Farkas de Bögöz, vice Judici Regio, Sedis Siculicalis Udvarhely, etc. Domino nobis semper honorandissimo.

A czim alatt: Aperta per me Franciscum Farkas, Anno Domini 1625. die. 25. Julii.

(Eredetije Udvarhelymegye levéltárában.)

¹ Kgnek törölve.

Közli: DR. VASS MIKLÓS.

Judás tragédiája az orthodox theológiában.

Az orthodox kereszténység theológiáját tanulmányozva — bármennyire képtelenségnek lássék is így első szóra — Judás rettenetes tragédiája rázta meg legjobban a lelkemet!

A mennyire ellenszenves, sőt ijesztően visszataszító a mi szabadelvű felfogásunk szerint egy *igazi* Judás: az emberiségnek élő, kipusztíthatatlan, örök alakja, a ki *szabadakarattól*, készakarva fojtja el magában az Istennek nemes adományait, hogy sokszor még a hagyományos 30 ezüst pénznel is kevesebbért árulja el az igazságot és szabadságot — annál szánandóbb alak előttem, az orthodoxia *bűnre praedestinált, isteni terr szerint megalakult* Judása, kinek szerencsétlen alakját — a theológiából kifolyó logika szerint — maga a Teremtő taszítja örök kárhözatra és megvetésre!!

Végig-végig futok gondolatban a kereszténység ős legendáján.

A megváltás mysteriumának gondolata megszületik; az „áldozat bárány“ abból a czélből küldetik a földre, hogy az emberek bűneiért *megölessék*; tehát az *áruónak*, az isteni tragédia legfontosabb személyének, jóformán *végrehajtójának* is *okretetlenül* isteni gondolat és kéz által kell előállania!

A két praedestinált fő-alak tehát előttünk áll. De nézzük a két tragédia közötti óriási különbséget! Az egyik alak bírja a teljes rokonszenvet (bár a praedestinált áldozat is inkább csak szánalmat, mint rajongó bámulatot szülhet) s mint valódi drámai alak emelkedik ki a másik mellől. A megaláztatásért, méltatlan szenvedésért és keresztre feszítésért, tehát a *megráltó munkáért* megkapja a jogos elégtételt, úgy a mennyben, mint a földön; övé a megváltás dicsősége; eszméjét átveszi egy egész világ és a jászolban született egyszerű alak előtt még a fejedelmek is meghajolnak! (Bár e tény fenséges szépsége tulajdonképpen csak az unitarismus *ember* Jézusánál érvényesülhet igazán!) De hol marad a megváltás mysteriumában szereplő *második nagy alaknak* logikus, theologiai végkidolgozása?!